

ምዕራፍ አምስት

እግዚአብሔር ሥሉስ

ሀ. በእግዚአብሔር ሕልውና ማመን

ከሰው የሚልቅና መለኮታዊ ሕልውና ያለው አካል መኖሩን ማመን በማንኛውም ባሕልና ሥልጣኔ ያለ ነው። ይህ የሆነበት ምክንያት፤ ባንድ ወገን፤ ሰው ስለ ዓለማችንና ስለ ሰብአዊ ልምምድ የሚገለጥ አንድ ነገር መኖር አለበት፤ ይህን ለመግለጥም፤ ያ ከሰው የሚልቅ አካል ይቻለዋል ብሎ ስለሚመራመር ነው። ሰው በተፈጥሮ አስተዋይነቱ እንዲሁም ሃይማኖታዊ ተፈጥሮው ከርሱ የሚልቅ ሕልውና ወዳለው አካል የመድረስ ፍላጎት አለው። ይህ ፍላጎቱ በትምህርተ መለኮት ለሁሉም የሚሆን ጸጋ በመባል ከሚታወቅ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ጋር በመያያዝ ሊገለጥ ይችላል። ይህ ከሰዎች ድነት ጋር ከተያያዘው የመንፈስ ቅዱስ ሥራ የተለየ ነው ። እግዚአብሔር የለም የሚሉ ብዙ ሰዎች ዘመናዊ ክሥተት የሚመነጩት፤ ከተዛባ አስተሳሰብ እና በማንኛውም አቅጣጫ በሚደረግ ምርምር ዓለምን ለመግለጥ ይቻላል ከሚል አመለካከት ነው። እግዚአብሔር የለም የሚለውን ሰው መጽሐፍ ቅዱስ ሞኝ* ይለዋል (መዝ. 14፡1)።

በተለምዶ ሰዎች ስለ ራሳቸው ሕልውናም ሆነ፤ በሰሜት ሕዋሶቻቸው አማካይነት ሊረዱአቸው ስለሚችሉአቸው ቁሳዊ ነገሮች ሕልውና ማረጋገጫ አይጠይቁም። እግዚአብሔር በአካለ ሥጋ ባይታይም ሕልውናው የተረጋገጠ በመሆኑ፤ በአብዛኛው ሰዎች ስለ መኖሩ ምንም ማስረጃ አይጠይቁም። የእግዚአብሔርን ሕልውና መጠራጠር የሚመጣው፤ ሰው ራሱ ትክክለኛውን መንገድ ከመሳቱና መንፈሳዊ ዓይነት በመታወሩ፤ እንዲሁም ከሰይጣናዊ ተጽዕኖ የተነሣ ነው። የእግዚአብሔር ሕልውና በተፈጥሮ አማካይነት በሚገባ ተገልጧል። ስለ ወንጌል ያልሰማው የማያምን ዓለም የፍርድ መሠረትም ይህን በተፈጥሮ የተገለጠ የእግዚአብሔር ሕልውና አለማመኑ ነው። በመሆኑም ሮሜ 1፡19-20 ውስጥ፤ “እግዚአብሔር ስለገለጠላቸው፤ ስለ እግዚአብሔር ሊታወቅ የሚቻለው በእነርሱ ዘንድ ግልጽ ነውና”፤ በሚለው ቃል መሠረት ይፈረድባቸዋል።

መጽሐፍ ቅዱስ ከመጻፉ በፊት በነቢያት በኩል የተላለፈውን እና በመጽሐፉ የተላለፈውን የእግዚአብሔር መገለጥ ዛሬ በተወሰነ ደረጃ አብዛኛው ሰው ያውቀዋል። ዓለም በጠቅላላው ሲታይ በመጽሐፍ ቅዱስ ስለተላለፈው መገለጥ መሃይም ቢሆንም፤ በመጠኑም

* እዚህ ላይ የተጠቀምነው የ1980ውን ትርጉም ነው። ምክንያቱም ‘ናባል’ ለሚለው የዕብራይስጥ ቃል የተሻለ ትርጉም ይሰጣል ብለን ስለምናምን ነው።

በተለያዩ አገላለጽ ‘ናባል’ የሚለው ቃል ብሉይ ኪዳን ውስጥ 36 ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል። አምስት ጊዜ የአእምሮ ችግርን ለማመልከት ጥቅም ላይ ውሏል። ነገር ግን በአብዛኛው ‘ናባል’ በሕብረተሰብ ያለውን ሕግ ወይም የእግዚአብሔርን ሕግ በድፍረት የሚጥስ ሰው አስተሳሰብን ይገልጣል። ለምሳሌ ‘ናባል’ ሴኬም ዲናን አስገድዶ መድፈሩን ለመግለጥ (ዘፍጥ. 34፡7)፤ አምናን ትዕማርን አስገድዶ መድፈሩን (2ኛ ሳሙ. 13፡12-13)፤ ከጎረቤት ሚስት ጋር ማመንዘርን (ኤር. 29፡23) ለመግለጥ ጥቅም ላይ ውሏል። አካን ከኢያሪኮ ድል በኋላ የፈጸመው የምርኮ ዕቃዎች ስርቆት ‘ናባል’ ነበር (ኢያሱ 7፡15)።

የኢዮብ ጓደኞች ‘ናባል’ ተብለው ተጠርተዋል። ምክንያቱም አስተሳሰባቸውና ድምዳሜያቸው ከእግዚአብሔር አልነበረምና (ኢዮ. 42፡8)። የእስራኤል መሪዎችም እርኩሰትን ሲለማመዱ፤ ዓመጽን ሲያቅዱ፤ ሰዎችን ሲያስርዱ ‘ናባል’ ተብለው ይጠሩ ነበር (ኢሳ. 32፡5-7)።

ሐሰተኛ ነቢያት አካላቸው ሴዴቅያስ ‘ናባል’ ነበሩ፤ ምክንያቱም የእግዚአብሔርን እውነት አልተናገሩም (ኤር. 29፡23)። የእስራኤል ሕዝብ ‘ናባል’ ነበር (ዘዳ. 32፡6፤ 15፤ ኤር. 14፡1)። ምክንያቱም የእግዚአብሔርን ክብርና ታላቅነት እያወቀ ከእርሱ ይርቅ ነበር። ‘ናባል’ የእግዚአብሔርን መኖር የሚክድና (መዝ. 14፡1፤ 53፡2)፤ በእግዚአብሔር በሚታመኑት ላይ የሚሳለቅ ነው (መዝ. 39፡9፤ ኢዮ. 2፡10)።

ቢሆን ስለ እግዚአብሔር እንዲያሳሰል መገለጡ የዓለምን ሁሉ አሳብ ይዞታል። ስለዚህ በአንድ ሉዓላዊ በሆነ አካል ማመን መጽሐፍ ቅዱስ በቀጥታ ባልደረሳቸው ሰዎች ዘንድ እንኳ አለ።

ጥንታዊ የግሪክ ፈላስፋዎች መጽሐፍ ቅዱሳዊውን መገለጥ ባያውቁትም፤ አንድ ሉዓላዊ አካል አለ በሚል አስተሳሰብ ላይ በመመሥረት ዓለማትን ለመግለጥ ሞክረው ነበር። በዚህ መሠረት የተለያዩ የአስተሳሰብ ዘዴዎች ቀርበዋል። እነሱም፦

1. በብዙ አማልክት ማመን (Polytheism)፤
2. ኃይሎዞይዝም (Hylozoism) በእንዳንዱ ተፈጥሮ ውስጥ የሚገኘው የሕይወት ሥርዓት ራሱ እግዚአብሔር ነው የሚል እምነት፤
3. ቁስ-አካላዊነት (Materialism)፤ ቁስ-አካል በራሱ የተፈጥሮ ሕግ መሠረት የሚሠራ ስለሆነ፤ ለማንኛውም እንቅስቃሴው ምንም አምላክ አያስፈልገውም። ይህ ትምህርት የአዝጋሚ ለውጥን (Evolution) አሳብ የሚደግፍ ነው፤
4. “ፖንቴይዝም” (Pantheism) የሚባለው ደግሞ እግዚአብሔር ስብእና የሌለውና ከተፈጥሮ ጋር አንድ የሆነ ነው። ስለዚህም እግዚአብሔር አብሮ ያለ፤ የቅርብና እኩያ እንጂ የበላይ የሆነ ወይም አእምሮን የሚያልፍ አይደለም ይላል። ስለ እግዚአብሔር ይህን የመሳሰሉ ብዙ አስተሳሰቦች አሉ።

ስለ እግዚአብሔር መኖር ከቃሉ ከሚገኘው መገለጥ ውጪ፤ ከተፈጥሮ እውነት አንጻር ብቻ ሲታይ እንኳን የሚከተሉት አራት ዋና ዋና አሳቦች ወይም ምክንያቶች ሊስተዋሉ ይችላሉ። እነርሱም፦

1. እግዚአብሔር አለ ብሎ ሰው ሁሉ ስለሚያምን እግዚአብሔር መኖር አለበት የሚለው አሳብ ነው። ይህ አስተሳሰብ “አንታላጂካል አርጊዩመንት” (Ontological argument) ይባላል።
2. የዓለማት አፈጣጠር ተሐስቦ (Cosmological argument) የተሰኘው አመለካከት፤ ማንኛውም ውጤት ምክንያት ወይም መነሻ ሊኖረው ይገባል፤ ስለሆነም ውጤት የሆኑት ዓለማት መነሻ የሆነ ፈጣሪ ሊኖራቸው ይገባል ይላል። በዚህም አሳብ የተካተተው ሌላ አመለካከት በአጋጣሚ ሊመጡ የማይችሉት ዓለማት ሥርዓት ውስብስብነት ነው።
3. ማንኛውም ውጥን ወይም ዕቅድ ያለ አድራጊና ያለ ዓላማ ሊከናወን አይችልም የሚለው (Teleological argument) አስተሳሰብ፤ ተፈጥሮ ባጠቃላይ በረቀቀ ሁኔታ የታቀደና አንዱ ከሌላው የተዛመደ እንደ መሆኑ አንድ ታላቅ ሠሪ ሊኖረው ይገባል ይላል። ነገሮች ሁሉ በአንድነትና በኅብረት የመሥራታቸው እውነት፤ እነሱን የሠራ ፈጣሪ ፍጹም ኃይልና ጥበብ ያለው መሆኑን ያመለክታል።
4. ሥነ-ሰብአዊ (Anthropological argument) አመለካከት፤ የሰው ተፈጥሮ በአምሳያው ከፈጠረው፤ ነገር ግን ከርሱ እጅግ ከሚልቀው ከእግዚአብሔር ባሕርይ ተለይቶ ሊገለጥ አይችልም ይላል። ከዚህ ጋር ሰው አእምሮ (የማሰብ ችሎታ)፤ ስሜት (በስሜት የመገንዘብ ችሎታ)፤ ፈቃድ (ምርጫ የማድረግ ችሎታ) አለው። እንዲህ ያሉት ልዩ ችሎታዎች ተመሳሳይ ነገር ግን የላቀ ባሕርይ ወዳለውና ሰውን ወደፈጠረ አምላክ ያመለክታሉ።

የእግዚአብሔርን ሕልውና አስመልክቶ የተነሡ እነዚህ አስተሳሰቦች በቀላሉ የማይገመት ጠቀሜታ አላቸው። ሰውም እነዚህን አሳቦች ባለመቀበሉ የተፈረደበት መሆኑ

ትክክል ቢሆንም (ሮሜ 1:18-20)፤ ሰው በትክክል ከእግዚአብሔር ጋር እንዲገናኝ አልረዳውም፤ ወይም ያለ መጽሐፍ ቅዱስ እርዳታ በእግዚአብሔር እውነተኛ እምነት እንዲኖረው አልረዳም። የእግዚአብሔር ሙሉ መገለጥ የተሰጠው በመጽሐፍ ቅዱስ ነው። በመሆኑም ተፈጥሮ ውስጥ ያሉትን እውነታዎች እና በርሱም ላይ ተፈጥሮ ሊገልጣቸው የማይቻለው ብዙ እውነቶች ታክለዋል።

ለ. የሥላሴ መለኮታዊ አንድነት

ብሉይ ኪዳን በአጠቃላይ የእግዚአብሔርን ውሑድነት ወይም አንድነት ይገልጣል (ዘፀ. 20:3፤ ዘጳ. 6:4፤ ኢሳ. 44:6)። ይህን እውነት አዲስ ኪዳንም ያስተምራል (ዮሐ. 10:30፤ 14:9፤ 17:11፤ 22:23፤ ቆላ. 1:15)። ብሉይ ኪዳን፣ በይበልጥም አዲስ ኪዳን፣ እግዚአብሔር በሥሉስነት ማለት፣ እግዚአብሔር አብ፣ እግዚአብሔር ወልድ፣ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ሆኖ እንደሚኖር ያስገነዝባሉ። ብዙ ሰዎች የሥላሴ ትምህርት ኤሎሂም በሚለውና የእግዚአብሔርን ሥሉስነት ያመለክታል ተብሎ በሚታመነው ስም ውስጥ ይጠቃለላል ይላሉ። ይህንንም የሚሉበት ምክንያት ኤሎሂም የሚለው ቃል የብዙ ቁጥር በመሆኑ ነው።

በዘፍጥረት መጀመሪያ ክፍሎች ስለ እግዚአብሔር መንፈስ የሚገልጥና እግዚአብሔርን በብዙ ቁጥር የሚያመለክት ተውላጠ ስም ይገኛል (ዘፍጥ. 1:26፤ 3:22፤ 11:7)። የአብን፣ የወልድንና የመንፈስ ቅዱስን ባሕርይ በተመለከተ፣ ብዙ ጊዜ ብሉይ ኪዳን ውስጥ ልዩነቶች አሉ። ኢሳይያስ 7:14 ላይ ወልድን አማኑኤል “እግዚአብሔር ከእኛ ጋር” በማለት ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ለየት አድርጎ ያቀርባል። ኢሳይያስ 9:6 ላይ ደግሞ፣ ይሄው ወልድ “ኃያል አምላክ፣ የዘለአለም አባት፣ የሠላም አለቃ” ተብሏል።

መዝሙረ ዳዊት 2:7 ውስጥ “እኔ” ተብሎ የተጠቀሰው እግዚአብሔር አብ፣ ዓላማው ልጁን የዓለም ልዑል ገዢ ማድረግ መሆኑ ተገልጧል። አብና ወልድ እንደተለያዩ ሁሉ፣ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስን መላኩ በተገለጠበት መዝሙረ ዳዊት 104:30 ውስጥ፣ አብ ከመንፈስ ቅዱስ የሚለይ መሆኑ ተመልክቷል። በዚህ ላይ የሚታከሉት ሌሎች ማስረጃዎች፣ የእግዚአብሔርን ልጅ መገለጥ በሚያመለክተው ብሉይ ኪዳን ውስጥ “የያህዌህ መልአክን” መታየት የሚያሳዩት ታሪኮች ናቸው። የእግዚአብሔር መንፈስ፣ መንፈስ ቅዱስ መሆኑና እርሱም ከአብና ከወልድ የተለየ መሆኑ መገለጡም ከዚህ ጋር የሚዳመር ነው።

ለነዚህ የብሉይ ኪዳን ማስረጃዎች አዲስ ኪዳን ተጨማሪ መገለጥ ይሰጣል። ኢየሱስ ክርስቶስ በመንፈስ ቅዱስ የተፀነሰና የእግዚአብሔር ልጅ የሆነ፣ ማለት ሥጋ የለበሰ አምላክ ነው። በኢየሱስ ክርስቶስ ሥርዓተ ጥምቀት ጊዜ፣ እግዚአብሔር አብ ከሰማይ ሲናገር፣ መንፈስ ቅዱስ በርግብ አምሳል ወርዶ በላይ ሲያርፍበት እና፣ ኢየሱስ እራሱ ሲጠመቅ፣ በሥላሴ ውስጥ ያለው ልዩነት ተገልጧል (ማቴ. 3:16-17)። ይህ የሥላሴ ልዩነት ዮሐንስ 14:16 በመሳሰሉ ክፍሎችም ታይቷል። በነዚህ ምንባቦች አብና አጽናኙ መንፈስ ቅዱስ ከክርስቶስ ተለይተው ተገልጠዋል። ማቴዎስ 28:19 ውስጥ ደቀ መዛሙርት “በአብ፣ በወልድ፣ በመንፈስ ቅዱስ ስም” እንዲያጠምቁ በታዘዙበትም ልዩነቱ ተመልክቷል።

እግዚአብሔር በሥሉስነት የሚኖር መሆኑን በብሉይም ሆነ በአዲስ ኪዳን የሚያመለክቱት ክፍሎች፣ የሥላሴን ትምህርት በመግለጥ ረገድ ከጥንት እስከሃራ የትክክለኛው እምነት ማዕከላዊ እውነት ናቸው። በመሆኑም ይህን አለመቀበል የመጽሐፍ

ቅዱስን እውነት እንዳለመቀበል ተቆጥሯል። “ሥላሴ” የሚለው ቃል መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ባይገኝም፤ የእግዚአብሔር ቃል መገለጥ እውነቶች ይህንኑ ብቻ የሚያሳዩ ናቸው።

የሥላሴ ትምህርት የክርስትና እምነት ትምህርት ማዕከላዊ እውነት ሲሆን፤ ከሰብአዊ ግንዛቤ በላይና በሰው ልምምድ ውስጥ አምሳያ የሌለው ነው። እግዚአብሔር አንድ ሲሆን፤ በሦስት አካልነት ይኖራል የሚለው አገላለጥ ከሁሉ የተሻለ ነው። እነዚህ አካላት አቻ ናቸው፤ አንድ ባሕርይ አላቸው፤ እኩል ክብር፤ አምልኮና መታመን ይገባቸዋል። ያም ሆኖ ስለ እግዚአብሔር አምላክ ውሑድነት ያለው መሠረታዊ ትምህርት እነዚህ አካላት እንደተለያዩ ሰዎች ማለት፤ ጴጥሮስ፤ ያዕቆብ፤ ዮሐንስ እንደ ማለት የተለያዩ ሦስት አማልክት አለመሆናቸውን በግልጽ ያስረዳል። በመሆኑም እውነተኛው የክርስትና እምነት የሦስት አማልክት እምነት አይደለም። በሌላም በኩል ሥላሴ እግዚአብሔር እራሱን የገለጠበት ሦስት መንገዶች እንደሆነ ሊታሰብ አይገባም። ሥላሴ ማለት ስለ እግዚአብሔር ሕላዌና ማንነት የሚናገር እንጂ፤ ራሱን የገለጠበትን ሦስት መንገዶች የሚያሳይ አይደለም። ስለሆነም የሥላሴ ትምህርት ስለ እግዚአብሔር ባለ ትምህርት ውስጥ እጅግ አስፈላጊ ነው።

የሥላሴ አካላት በሕላዌ አቻ ባሕርይ ቢኖራቸውም፤ በአንዳንድ ሁኔታዎች ይለያያሉ። በዚህ መሠረት የመጀመሪያው አካል እግዚአብሔር አብ ይባላል። ሁለተኛው በአብ የተላከውና እግዚአብሔር ወልድ ተብሎ የሚጠራው ነው። ሦስተኛው አካል ደግሞ፤ በአብና በወልድ የተላከው እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ነው። ይህ በትምህርተ-መለኮት ገለጣ ሥርፀት የሚባል ሲሆን፤ ፈጽሞ አይዛባም፤ ማለት ወልድ በምንም ሁኔታ አብን፤ ወይም መንፈስ ቅዱስ ወልድን አይልክም። የአምላክን ልዩ ባሕርይ በተመለከተ፤ ለሰብአዊ አእምሮ የሚገባ ተምሳሌት የለም። ስለሆነም ምንም እንኳን ከሰብአዊ ግንዛቤና ቋንቋ በላይ ቢሆን፤ በእግዚአብሔር ቃል መገለጥ ላይ በመመሥረት ትምህርቱን በእምነት መቀበል ይገባል።

ሐ. የእግዚአብሔር ስሞች

በብሉይ ኪዳን ውስጥ እግዚአብሔር በሦስት ዋና ዋና ስሞች ተጠርቷል። የመጀመሪያው “ያህዌህ” የሚለው ሲሆን፤ የእውነተኛው አምላክ መጠሪያ ስም ነው። ይህ ስም ዘፍጥረት 2:4 ላይ እንደተመለከተው፤ ከፍጥረት ጋር ተያይዞ የቀረበ ሲሆን፤ የስሙም ትርጉም ዘዳግም 3:13-14 ላይ እንደተመለከተው “ያለና የሚኖር እኔ ነኝ” ተብሎ ተገልጧል። የዚህ ፍቺው በራሱ የሚኖር ዘላለማዊ አምላክ ማለት ነው።

በብሉይ ኪዳን የተለመደው የእግዚአብሔር ስም “ኤሎሂም” የሚለው ሲሆን፤ ለእውነተኛው አምላክና ለአሕዛብ አማልክት መጠሪያነት አገልግሏል። ስሙ መጀመሪያ የተገለጠው ዘፍጥረት 1:1 ውስጥ ነው። የዚህ ስም ትርጉም ወይም ፍቺ አከራካሪ ሆኖ ቆይቷል። ቢሆንም “ብርቱው” ሊፈራና ሊከበር የተገባው የሚሉትን አሳቦች ያካተተ ይመስላል። የብዙ መጠሪያነትም ስላለው የሥላሴ አካላትን ያካተተ ይመስላል፤ የሥላሴን አካላት በተናጠል ለመጥራትም ያገለግላል።

ብሉይ ኪዳን ውስጥ የሚገኝ የእግዚአብሔር ሦስተኛ ስም፤ “አዶናይ” የሚለው ሲሆን፤ ትርጉሙም በተለምዶ “ጌታ” ማለት ነው። ይህ እግዚአብሔር ጌታችን መሆኑን ለማመልከት ብቻ ሳይሆን፤ በአገልጋዮቻቸው ላይ ጌታ ለሆኑ ሰዎች መጠሪያነትም ያገለግላል። ዘፍጥረት 15:2 ውስጥ እንደተመለከተው፤ ይህ ቃል ኤሎሂም ከሚለው ስም ጋር በተደጋጋሚ ይያያዛል። እንዲያ ተያይዞ ሲጠቀስ እግዚአብሔር ጌታችን መሆኑን

ያመለክታል። ብሉይ ኪዳን ውስጥ ብዙ የነዚህ ስሞች ጥምሮች አሉ። ብዙ ጊዜ የሚጠቀሰው ግን፥ ያህዌህ፥ ኤሎሂም ወይም አዶናይ ኤሎሂም የሚለው ነው።

ከነዚህ ሦስት ዋና ዋና ስሞች ጋር ተያያዥ ወይም ተዋሐጅ የሆኑ ብዙ ቃላት አሉ። እነዚህም፥ ያህዌህ-ይርኤ “እግዚአብሔር ያዘጋጃል”፥ (ዘፍጥ. 22፥13-14)፥ ያህዌህ-ራፋ “እግዚአብሔር ፈዋሽ” (ዘጸ. 15፥26)፥ ያህዌህ-ንሲ “እግዚአብሔር ዓላማዬ” (ዘጸ. 17፥8-15)፥ ያህዌህ-ሻሎም “እግዚአብሔር ሰላማችን” (መሳ. 6፥24)፥ ያህዌህ-ጽድቅ “እግዚአብሔር ጽድቃችን” (ኤር. 23፥6)፥ ያህዌህ-ሻማ “እግዚአብሔር እዚህ አለ” (ሕዝ. 48፥35) የሚሉ ናቸው።

አዲስ ኪዳን ውስጥ ያሉ ተጨማሪ የእግዚአብሔር ስሞች፥ የመጀመሪያው አካል “አብ”፥ ሁለተኛው አካል “ወልድ”፥ እና ሦስተኛው አካል “መንፈስ ቅዱስ” የሚሉ ናቸው። እነዚህ ስሞች አዲስ ኪዳን ውስጥ ይበልጥ የተለመዱ ይሁኑ እንጂ፥ ብሉይ ኪዳን ውስጥም አሉ። በዚህ ጉዳይ ላይ የሚደረገው ውይይት ሦስቱን የሥላሴ አካላት አስመልክቶ በሚቀርቡት ምዕራፎች ውስጥ ይቀጥላል።

መ. የእግዚአብሔር ባሕርያት

በእግዚአብሔር ዋና ሕልውና ውስጥ አንዳንድ ተወራራሽ ወይም መሠረታዊ ባሕርያት አሉ። እነዚህ ባሕርያት፥ ለዘላለም የሥላሴ የሆኑና በሁሉም የሥላሴ አካላት ውስጥ በእኩል የሚኖሩ ናቸው። ከባሕርያቱ ውስጥ፥ እግዚአብሔር መንፈስ ነው (ዮሐ. 4፥24)፤ ሕይወት ነው (ዮሐ. 5፥26)፤ ኗሪ ነው (ዘጸ. 3፥14)፤ ገደብ የለውም (መዝ. 145፥3)፤ አይለወጥም (መዝ. 102፥27፤ ሚል. 3፥6፤ ያዕ. 1፥17)፤ እውነት ነው (ዘጸ. 32፥4፤ ዮሐ. 17፥3)፤ ፍቅር ነው (1ኛ ዮሐ. 4፥8)፤ ዘለአለማዊ ነው (መዝ. 90፥2)፤ ቅዱስ ነው (1ኛ ጴጥ. 1፥16፤ 1ኛ ዮሐ. 1፥5)፤ በሁሉም ስፍራ አለ (መዝ. 139፥8፤ ኤር. 23፥23-24)፤ ሁሉን የሚያውቅ ነው (መዝ. 147፥4-5)፤ ሁሉን ቻይ ነው (ማቴ. 19፥26)፤ የሚሉት ይገኙባቸዋል።

የእነዚህ ባሕርያት የተለያዩ ገጽታዎች፥ በእግዚአብሔር መልካምነት፥ መሐሪነትና ልዕልና ውስጥ ይታያሉ። ፍጹምነት ለዘላለም የእግዚአብሔር ሲሆን፥ ሥራዎቹና ሕልውናውም ፍጹም ናቸው። የዓለማት ዕቅድና ዝርዝር ሥራዎቹ የልዑልነቱ፥ የኃይሉና የጥበቡ ማረጋገጫዎች ናቸው። በቃሉ እንደተነገረው፥ የመገለጡ ዕቅድ፥ የፍቅሩ፥ የጽድቁ እና የጸጋው ማረጋገጫዎች ናቸው። ከርሱ ቁጥጥር ውጭ የሚሆን ተፈጥሮ የለም፤ የድንቢጥን ያህል ያነሰ ነገር እንኳን በልዑላዊ ዕቅዱ ውስጥ አይዘነጋም።

ሠ. የእግዚአብሔር ልዕልና

እግዚአብሔር ከሁሉ የላቀ መሆኑን ባሕርያቱ ይገልጣሉ። ለምንም ኃይል፥ ሥልጣን ወይም ክብር እንዲሁም ከርሱ ለበለጠ ፍጹም ትልቅ አካል የሚገዛ አይደለም። በሕልውናውና በማንኛውም ሁኔታ ፍጹም ነው። ድንገት ድል መሆኑን ያልተረጋገጠ ነገር በርሱ ዘንድ የለም። ይሁን እንጂ ሥልጣኑን ሳይተው ወይም ፍጹም የሆነ ፍቃዱን ከማከናወን ሳይገታ፥ የተወሰነ የምርጫ ነጻነት ለሰዎች ወድዶ ሰጥቷል። በዚሁ መሠረት በምርጫው በመገልገሉ ረገድ እግዚአብሔር ሰውን ተጠያቂ ያደርገዋል።

ሰው ከአምላክ ጸጋ በመወገዱ ሳቢያ፥ ለእግዚአብሔር ሥራ ዕውርና ስሜቱም የደነዘዘ በመሆኑ፥ እግዚአብሔር ራሱ በመንፈሱ አማካይነት ካላነሣው በቀር፥ ወደ እግዚአብሔር እንደማይመለስ ከመጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ለመረዳት ይቻላል (ዮሐንስ

6:44፤ 16:7-11)። ይሁን እንጂ ሰውም በበኩሉ ባለማመኑ በኃላፊነት ተጠያቂ ስለሆነ፤ ይድን ዘንድ በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ እንዲያምን ታዟል (ሐዋ. 16:31)። እንዲሁም እግዚአብሔር በሰዎች፤ በተለይም በክርስቲያኖች ጉዳይ ወይም ነገር አማካይነት ፍቃዱን ለመፈጸም ይሠራል (ፊሊጵ. 2:13)። ቢሆንም በፈቃደኝነታቸው እንጂ ሰዎችን በኃይል አያስገድዳቸውም (ሮሜ 12:1-2)።

እግዚአብሔር ለሰው የተወሰነ ነጻነት መስጠቱ በዓለማት ውስጥ እርግጠኛነት የለም አያሰኝም። እግዚአብሔር፤ ሰው ከመለኮትና ከመስሉ ከሰው ለሚደረግበት ተጽዕኖ የሚመልሰውን አጻፋ ሁሉ አስቀድሞ ያውቃል። ስለሆነም ልዕልናው እስከ ማንኛውም ድርጊት፤ እርሱ የሚከብርበት ከሆነ፤ ክፉ ነገርን ለጊዜው እስከ መፍቀድም ይደርሳል።

ረ. የእግዚአብሔር ድንጋጌ

የእግዚአብሔር ልዑላዊ ዓላማና ዕቅድ በትምህርተ-መለኮት የእግዚአብሔር ድንጋጌ ተብሏል። ይህ ስያሜ ወደፊት የሚሆኑትን ክንውኖች ሁሉ የሚጨምረውን ጠቅላላ ዓላማና ዕቅድ ያመለክታል። የእግዚአብሔር ድንጋጌ እርሱ ራሱ የሚያደርጋቸውንና በተፈጥሮ ሕግ በኩል የሚያከናውናቸውን ይጨምራል። እነዚህን ሁሉ በፍጹም ሉዓላዊነቱ የሚቆጣጠራቸው እርሱ ነው። የሰው ድርጊቶች እንዴት በዘላለማዊ ዕቅዱና ድንጋጌው ውስጥ እንደተካተቱ ለመረዳት እጅግ ያዳግታል።

የማይገባን ቢሆን እንኳ፤ የጥበብ አምላክ እግዚአብሔር ለሰው ልጅ የወደደውን እንዲያደርግ ነጻነት ሲሰጠው፤ በተሰጠው ነጻ ፍቃድ ምን እንደሚያደርግ እግዚአብሔር ስለሚያውቅ፤ እርግጠኛ ያለመሆን ነገር በድንጋጌው ውስጥ የለም። በዚህ መሠረት፤ መለኮታዊው ዕቅድ፤ አዳምና ሔዋን እንዳደረጉት ሰው ኃጢአትን እንዲያደርግ መፍቀድን ይጨምራል። ይህ ፍቃድ፤ በክርስቶስ በመስቀል ላይ መዋትና ሰዎችን ወደ ንስሐና እምነት በሚያመጣው የመንፈስ ቅዱስ ሥራዎች ሁሉ ውጤት የሆነው መለኮታዊ ፈውስንም ይጨምራል።

እግዚአብሔር በሰዎች ልብ የሚያከናውነው ተግባር የማይመረመር ቢሆንም፤ ሰው በአንድ በኩል ድርጊቱ በእግዚአብሔር ዘላለማዊ ድንጋጌ ውስጥ መታከሉ፤ በሌላ በኩል ደግሞ በነጻ ምርጫው የሚኖርና፤ ለዚህ ምርጫውም ተጠያቂነት ያለበት መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያስረዳል። የእግዚአብሔር ድንጋጌ ባወጣው ያውጣው የሚል፤ ጭፍንና እንደ ግዑዝ መሣሪያ ነገራትን የሚቆጣጠር ሳይሆን፤ በማስተዋል በፍቅርና በጥበብ የተሞላ ነው። ስለሆነም ከሰው ምርጫ በመነሣት ክፉውን ይቀጣል መልካሙን ደግሞ ይሸልማል።

የእግዚአብሔርን ድንጋጌ በንዑሳን ክፍሎች፤ ማለት የመፍጠር ድንጋጌ፤ ዓለምን የማጽናት ድንጋጌ፤ የጥበቃና ክብካቤ ድንጋጌ እና ዓለማትን የመምራት ብልህ አመራር ብሎ ለመመደብ ይቻላል። ድንጋጌው የእግዚአብሔርን ተስፋ ወይም ቃል ኪዳን፤ የዓላማውን መፈጸም እና ለሰዎች የተገለጠውን ልዑል ዓላማ ይጨምራል። እንዲህ ባለው ልዑል አምላክ ፊት ሰው ሊያደርግ የሚችለው፤ በመገዛት፤ በፍቅርና በአክብሮት መንበርከክ ነው።

ምዕራፍ ስድስት

እግዚአብሔር አብ

ሀ. አብ የመጀመሪያው አካል

አብ፡ ወልድ፡ መንፈስ ቅዱስን በሚገልጠው የሥላሴ ትምህርት፡ የመጀመሪያው አብ ይባላል። አብ፡ ወልድም ሆነ መንፈስ ቅዱስ በተናጠል ሥሉስ አይደሉም። ሥላሴ ሦስቱንም አካላት ይይዛል። ምንም እንኳን የአብ፡ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ አስተምህሮ በብሉይ ኪዳን ቢሰጥና ይህ ቃል ለሥላሴ መጠሪያነት ያገለገል ቢሆን፡ አዲስ ኪዳን ነው ሙሉውን አስተምህሮ የሚገልጠውና የሚያብራራው። አብ እንደ መራጭ፡ አፍቃሪና ለጋስ ተገልጧል። ወልድ እንደ ሕግም ሰው ፡ ተቤዥ እና ዓለማትን እንደሚይዝ ተገልጧል። መንፈስ ቅዱስ ዳግም ልደት የሚሰጥ፡ በሰው የሚያድር፡ የሚያጠምቅ፡ ኃይል የሚሰጥ እና የሚቀድስ ሆኖ ነው የተገለጠው። የአዲስ ኪዳን መገለጥ ዋና ጉዳይ፡ ኢየሱስ ክርስቶስን መግለጥ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ እግዚአብሔር ልጅ ሲገለጥ፡ የእግዚአብሔር አብ እውነትም አብሮ ይገለጣል። አብ ልጁን የላከበትና የሾመበት፡ ወልድ ደግሞ መንፈስ ቅዱስን የላከበትና የሾመበት ቅደም ተከተል የማይዛባ ሲሆን፤ ይህ የሥነ-መለኮት ትምህርት ሊገለጥ የማይቻለውን የወልድንና የመንፈስ ቅዱስን መለኮትነት በምንም ሳያሳንስ አብን የመጀመሪያው አካል አድርጎ የሚሰይም ነው።

የእግዚአብሔርን አባትነት በሚመለከተው መገለጥ ውስጥ አራት የተለያዩ ሁኔታዎች ይታያሉ፡- (1) እግዚአብሔር አብ እንደ ፍጥረት ሁሉ አባት፡ (2) እግዚአብሔር አብ በቅርብ ግንኙነት፡ (3) እግዚአብሔር አብ የጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አባት፡ (4) እግዚአብሔር አብ በጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝነትና ጌትነት ለሚያምኑ ሁሉ አባት ነው።

ለ. ለፍጥረት ሁሉ አባትነት

ምንም እንኳን በመፍጠር ተግባር፡ እንዲሁም ቁሳዊዎቹን ዓለማትና በውስጣቸው ያሉትን በመደገፉ ረገድ፡ ሦስቱም አካላት ቢሣተፉ፡ የመጀመሪያው አካል፡ እግዚአብሔር አብ፡ በልዩ ሁኔታ የፍጥረታት ሁሉ አባት ነው። ኤፌሶን 3:14-15 ውስጥ ጳውሎስ “ስለዚህ ምክንያት በሰማይና በምድር ያለ አባትነት ሁሉ ከሚሰየምበት ከአብ ፊት እንበረከካለሁ” ብሏል። እዚህ ላይ የተገለጠው የሥነ-ምግባራዊ ምርጫ ማድረግ በሚችሉ ፍጡራን (መላእክትና ሰው) መካከል እግዚአብሔር አባት የሆነበት ቤተሰብን የሚያመለክት ነው። በተመሳሳይ ሁኔታ የመጀመሪያው አካል ዕብራውያን 12:9 ውስጥ “የመናፍስት አባት” ተብሏል። ይህ እንደገና ሥነ-ምግባራዊ ፍጡራንን ሁሉ ማለት፡ ሰውንና መላእክትን ይጨምራል።

ያዕቆብ 1:17 ውስጥ በተገለጠው መሠረት የመጀመሪያው አካል፡ “የብርሃናት አባት” ነው። ይህ ልዩ አገላለጥ፡ አካሉ የመንፈሳዊ ብርሃን ሁሉ ምንጭ መሆኑን የሚያመለክት ይመስላል። ኢዮብ 1:6፤ 2:1፤ 38:7 ውስጥ መላእክት የእግዚአብሔር ልጆች ተብለዋል። ሉቃስ 3:38 ውስጥ ዳዳም በፍጥረቱ የእግዚአብሔር ልጅ ተብሏል። ነቢዩ ሚልክያስ በመጽሐፉ ምዕራፍ 2:10 ውስጥ “ለሁላችን አንድ አባት ያለን አይደለምን? አንድ አምላክስ የፈጠረን አይደለምን?” በማለት ይጠይቃል። ሐዋርያው ጳውሎስም አርዮስ ፋንስ በተባለው ስፍራ ለአቴናውያን ባደረገው ንግግ፡ “እንግዲህ የእግዚአብሔር ዘመዶች* ከሆንን” በማለት ጠቅሷል (ሐዋ. 17:29)። 1ኛ ቆሮንቶስ 8:6

* በዚህ ስፍራ የተጠቀሰው ‘ጊኖስ’ የሚለው ቃል “ዘር” ወይም “ልጅ” የሚለው ትርጉም አለው። የ1980ውና የ2001 ዓ.ም. የአማርኛ ትርጉሞች ሁለቱም “ልጆች” ብለው ተርጉመውታል። ይህም “ዘመዶች” ከሚለው ትርጉም ይልቅ ትክክለኛ ነው።

ውስጥ “ለእኛስ ነገር ሁሉ ከእርሱ የሆነ፤ እኛም ለእርሱ የሆንን እንድ አምላክ አብ አለን” ተብሎ ተጽፏል።

በነዚህ ጽሑፎች መሠረት፤ የሥላሴ ቀዳሚ አካል እንደፈጣሪነቱ የፍጥረታት ሁሉ አባት መሆኑን እና አካል ያላቸው ፍጡራን ሁሉ መነሻ እርሱ መሆኑን ለማመን የሚያበቃ ማረጋገጫ አለ። በዚህ መንገድ ብቻ ነው የእግዚአብሔርን ሁለንተናዊ አባትነት ለማመልከት የሚቻለው። በዚህ ሁኔታ ፍጥረታት ሁሉ ሁለንተናዊና ተፈጥሯዊ ወንድማማችነትን (ዝምድና) ይጋራሉ። ይሁን እንጂ ይህ አባባል ለዘብተኛ ትምህርተ-መለኮታውያን (liberal theologians)፤ ሁለንተናዊ ድነት ወይም እግዚአብሔር ለማንኛውም ሰው በመንፈስ አባት ይሆነዋል፤ የሚሉትን የተሳሳተ አስተምህሮ አይደግፈውም።

ሐ. በቅርብ ግንኙነት የሚመሠረት አባትነት

ብሉይ ኪዳን ውስጥ የአባትነትና የልጅነት ፅንሰ-አሳብ እግዚአብሔርን ከእስራኤል ጋር ለማዛመድ በብዙ አጋጣሚ ተጠቅሷል። ዘጸአት 4፡22 ውስጥ ሙሴ ፈርዖንን እንዲህ ብሎታል “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- እስራኤል የበኩር ልጄ ነው”። ይህ እግዚአብሔር ለእስራኤል ፈጣሪ ከመሆን በተጨማሪ ያለውን ግንኙነት ሲገልጥ፤ እስራኤላውያን ዳግመኛ ተወልደዋል ከማለት ደግሞ ጥቂት የሚያንስ ነው። ምክንያቱም፤ መንፈሳዊ ሕይወት የነበራቸው ሁሉም እስራኤላውያን አልነበሩም። ይህ ሁኔታ አባት ለልጁ እንደሚያደርገው፤ እግዚአብሔር ከእስራኤል ጋር ያለውን መለኮታዊ ግንኙነት፤ ክብካቤና ርኅራኄ ያመለክታል።

እግዚአብሔር ለዳዊት ቤት ያለውን ፍቅር ለራሱ ለዳዊት ሲገልጥለት፤ በርሱና በዳዊት ልጅ በሰሎሞን መካከል የሚኖረው ግንኙነት የአባትና የልጅን ያህል እንደሚሆን እንዲህ በማለት አስታውቆታል፡- “እኔም አባት እሆነዋለሁ፤ እርሱም ልጅ ይሆነኛል” (2ኛ ሳሙ. 7፡14)። በአጠቃላይ እንደ አምላካቸው ለሚተማመኑበት ሁሉ እንደ አባት እንደሚጠነቀቅላቸው እግዚአብሔር ገልጧል። ይህ አባባል መዝሙረ ዳዊት 103፡13 ውስጥ “አባት ለልጆቼ እንደሚራራ፤ እንዲሁ እግዚአብሔር ለሚፈሩት ይራራል” ተብሏል።

መ. የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አባት

የእግዚአብሔርን አባትነት በተመለከተ እጅግ ጠቃሚውና ሰፊው መገለጥ፤ የመጀመሪያው አካል ከሁለተኛው አካል (አብ ከወልድ) ጋር ያለውን ግንኙነት ያጠቃልላል። የመጀመሪያው አካል “የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አምላክና አባት” ተብሏል (ኤፌሶን 1፡3)። የአዲስ ኪዳን ትምህርተ-መለኮታዊ አጠቃላይ መገለጥ እግዚአብሔር አብ ወይም የመጀመሪያው አካል፤ የሁለተኛው አካል የኢየሱስ ክርስቶስ አባት መሆኑን የሚያመለክተው ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ በአዲስ ኪዳን በተደጋጋሚ እንደ እግዚአብሔር ልጅ መገለጡ፤ እንዲሁም የእግዚአብሔር ባሕርያትና ሥራዎች በተከታታይ ለርሱ መሰጠታቸው የኢየሱስ ክርስቶስን መለኮትነት ያረጋግጣሉ። የሥላሴ ትምህርት ባጠቃላይ፤ ክርስቶስን እንደ ሁለተኛ አካልና ከአብ ጋር ደግሞ እንደ ልጁ ባለ ግንኙነት ይገናኘዋል።

የሥነ-መለኮት ምሁራን አብ እንዴት የሁለተኛው አካል፤ ማለት የወልድ አባት ሊሆን ይችላል? ለሚለው ጥያቄ ትክክለኛውን መልስ ለማግኘት፤ ከአንደኛው ክፍለ-ዘመን ጀምሮ የበረታ ጥረት አድርገዋል። “አብ” እና “ወልድ” የሚሉት ቃላት የሚያመለክቱት፤ በአብና በወልድ መካከል ያለውን ልዩ የሆነ ግንኙነትን ሲሆን፤ ይህ፤ ግንኙነቱ በሰብአዊ አባትነትና ልጅነት መካከል እንዳለው የግንኙነት ዓይነት ነው ማለት

አይደለም። ይህ ሁኔታ በተለይ የሚረጋገጥበት አሳብ አብና ወልድ ሁለቱም ዘላለማዊ መሆናቸውን በሚያሳየው እውነት ነው። በአራተኛው መቶ ክፍለ-ዘመን የተነሣው መናፍቅ፣ የአርዮስ የመጀመሪያ ስሕተት፣ ወልድ የፍጥረት ሁሉ በኩር ነው የሚለው ነበር። ጥንታዊቱ ቤተ ክርስቲያን ወልድ እንደ አብ ዘላለማዊ ነው ከሚለው መሠረት አሳብ በመነሣት ይህን አስተምህሮ በኑፋቄነት አወገዘችው።

አንዳንድ የሥነ-መለኮት ምሁራን የወልድን ዘላለማዊነት ተቀብለው፣ ነገር ግን ሁለተኛው አካል እንደ ወልድ ተግባሩን የጀመረበትን ሁኔታ በጊዜ ውስጥ አንድ ነጥብ ላይ ማለት፣ በፍጥረት መጀመሪያ፣ ሥጋ በለበሰበት ወቅት ወይም የኋላ ኋላ ሁለተኛው አካል ልዩ ግንዛቤ ባገኘ ጊዜ፣ ማለትም በተጠመቀበት ወቅት በትንሣኤው ወይም በዕርገቱ ጊዜ ነው ለማለት ሞክረዋል። ይሁን እንጂ እነዚህ አማራጭ አመለካከቶች ሁሉ ስሕተት ናቸው። ምክንያቱም ወልድ ከዘመናት በፊት ጀምሮ ከአብ ጋር አንድነት ያለው መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያመለክታል። በዚህ መሠረት ወልድ፣ “አንድያ ልጅ” (ዮሐ. 3፡16) ሲሆን፣ ሥጋ በለበሰ ጊዜ እግዚአብሔር ለዓለም “የሰጠው” ልጁ ነው። ወልድ ለዓለም የተሰጠው እንደ እግዚአብሔር ልጅነቱ እንጂ፣ ከመሰጠቱ በኋላ ልጅ ይሆን ዘንድ አይደለም። ኢሳይያስ 9፡6 ውስጥ “ሕፃን ተወልዶልናልና፣ ወንድ ልጅም ተሰጥቶናል” ተብሏል። ይህ አሳብ ቆላስያስ 1፡15-16 ውስጥ ይበልጥ ግልጽ ተደርጓል። በዚህ ስፍራ ክርስቶስ፣ “የማይታይ አምላክ ምሳሌ፣ ... ከፍጥረት ሁሉ በፊት በኩር” እንደሆነ ተነግሯል። ክርስቶስ የፍጥረታት ሁሉ በኩር ከሆነ፣ ማለት ከማንኛውም ፍጥረት ሁሉ በፊት የእግዚአብሔር ልጅ ከሆነ፣ የርሱ ልጅነት ከዘላለም በፊት መሆኑ ግልጽ ነው።

ስለዚህ የአብና የወልድ አንድነት ከዘላለማዊነት አንጻር ከቅድስት ሥላሴ ዘላለማዊ መለኮትነት ጋር የሚያያዝ ገጽታ ሲኖረው፣ በሌላ በኩል ወልድ ሥጋን ከለበሰበት ዘመን አንጻር ደግሞ የሚታይ ለየት ያለ የጊዜ ገጽታ አለው። የኒቅያው ጉባኤ (325 ዓ.ም.) በአራተኛው ክፍለ-ዘመን ለተነሣው የአርዮስ ኑፋቄያዊ አስተምህሮ በሰጠው የመልስ ድንጋጌ፣ ለወልድ፣ “የእግዚአብሔር አንድያ ልጅ፣ ከዓለማት መፈጠር በፊት የአብ የሆነ፣ ከእግዚአብሔር የወጣ እግዚአብሔር፣ ከብርሃን የሆነ ብርሃን፣ ከእውነተኛው አምላክ የወጣ እውነተኛ አምላክ፣ የተወለደ፣ ያልተፈጠረ፣ ከአብ ጋር አንድ የሆነ” ብሏል። በተመሳሳይ ሁኔታ አትናቴምስ በተባለው ጳጳስ አማካይነት የተቀናበረው ድንጋጌ እንዲህ ይላል፡- “ወልድ ከአብ ብቻ የሆነ፣ የተወለደ እንጂ ያልተሠራ ወይም ያልተፈጠረ፣ ከዘላለም በፊት ከአብ የወጣ”።

“አብ” እና “ወልድ” የሚሉት ቃላት ቀዳማዊንና ደሀራዩን አካል ለመግለጥ በሚያገለግሉበት ጊዜ የሕይወትን፣ የባሕርይንና የልዩ መለያን አሀድነት ሊያስገነዝቡ በሚችላቸው ከፍተኛ ሁኔታ ይገልጣሉ። ምንም እንኳን የጠበቀ የአባትና ልጅነት አንድነት ቢኖር፣ አብ ልጁን የመስጠቱና የመላኩ ሁኔታ፣ የወልድን እስከ መስቀል ሞት ድረስ መታዘዝን የሚጠይቅ ነበር። በዚህም የክርስቶስ በልጅነቱ መታዘዙ በሥላሴ የሥነ-መለኮት ትምህርት እኩልነታቸውን እና አንድነታቸውን የሚያሳይን ሐቅ በማፋለስ፣ የወልድን ከአብ ማነስ የሚያመለክት አይደለም።

በቀዳማዊና ደሀራዩ የሥላሴ አካላት መካከል ያለው አንድነት፣ በአባትና በልጅ፣ እንዲሁም በልጅና በአባት መካከል እንዳለው ነው (2ኛ ቆሮ. 1፡3፤ ገላ. 4፡4 ፤ ዕብ. 1፡2)። ይህ አንድነት ፍጹም ከሆነው አእምሮ ዕቅድ ወይም አሳብ ጋር ራሱን የሚያስማማና እጅግ አስፈላጊ የሆነው እውነት መግለጫ ነው። አብ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አባት የመሆኑ እውነት፣ ብሉይ ኪዳን ውስጥ አልፎ አልፎ ቢጠቀስም፣ (መዝ. 2፡7፤ ኢሳ. 7፡14፤ 9፡6-7)፣ አንዱ የአዲስ ኪዳን ዋናና አጠቃላይ አስተምህሮ ነው።

1. የእግዚአብሔር ልጅ የአብ አንድያ ልጅ ተብሏል (መዝ. 2:7፤ ዮሐ. 1:14፤ 18፤ 3:16፤ 18፤ 1ኛ ዮሐ. 4:9)።

2. አብ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን ልጅ ነው ብሎታል (ማቴ. 3:17፤ 17:5፤ ሉቃስ 9:35)።

3. ወልድ አብን አባቴ ብሎታል (ማቴ. 11:27፤ 26:63-64፤ ሉቃስ 22:29፤ ዮሐ. 8:16-29፤ 33-44፤ 17:1)።

4. አብ የጌታ የኢየሱስ ክርስቶስ አባት መሆኑን ሰዎች አምነዋል (ማቴ. 16:16፤ ማር. 15:39፤ ዮሐ. 1:34፤ 49፤ ሐዋ. 3:13)።

5. ወልድ በመታዘዝ የአብን አባትነት አረጋግጧል (ዮሐ. 8:29፤ 49)*

6. ይህን በአብና በወልድ መካከል ያለ አንድነት አጋንንት እንኳን ያረጋግጣሉ (ማቴ. 8:29)።

ሠ. በክርስቶስ የሚያምኑ ሁሉ አባት

እግዚአብሔር አብ እንደ ፈጣሪነቱ ለፍጡራን ሁሉ አባት ከመሆኑ ግንዛቤ በተነጻጸሪ፣ በክርስቶስ ኢየሱስ ላሙትና የዘላለም ሕይወት ላገኙት ልዩ በሆነ መልኩ አባት ነው። እግዚአብሔር የፍጥረታት አባት መሆኑ፣ ለሰዎች ሁሉ የድነት ወይም የዘላለም ሕይወት ዋስትና አይደለም። ድነት ኢየሱስ ክርስቶስን እንደ አዳኛቸው በእምነት ለተቀበሉት ብቻ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያስገነዝባል። እግዚአብሔር የሰው ዘር ሁሉ አባት ነው፣ በሰዎች መካከልም ዓለም አቀፋዊ ወንድማማችነት አለ፣ የሚለው አሳብ ሁሉም ድነው ወደ መንግሥተ ሰማያት ይገባሉ ማለት አይደለም። መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረን፣ ለድነት በኢየሱስ ክርስቶስ ያመኑት ብቻ በመንፈሳዊ ትርጉሙ የእግዚአብሔር ልጆች መሆናቸውን ነው። ይህ የሚሆነው፣ ሰው ሆነው በመፈጠራቸውና የፈጠራቸው እግዚአብሔር በመሆኑ ሳይሆን፣ ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ቤተሰብነት ከመንፈስ ዳግም በመወለዳቸው ነው (ዮሐ. 1:12፤ ገላ. 3:26፤ ኤፌ. 2:19፤ 3:15፤ 5:1)።

መንፈስ ቅዱስ በሚያከናውነው ዳግም ልደት አማካይነት አማኝ የእግዚአብሔር የጸጋ ልጅ ይሆናል። አማኝ እግዚአብሔር አባቴ ስለሆነለት “አባ አባት” ብሎ እንዲጠራው በመንፈስ ቅዱስ ይገፋፋል። ከእግዚአብሔር የተወለደ ነውና፣ የመለኮታዊው ባሕርይ ተካፋይ ነው። ከዚህ የልጅነት ሥልጣን የተነሣ ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር የእግዚአብሔር መንግሥት ወራሽ ነው (ዮሐ. 1:12-13፤ 3:3-6፤ ሮሜ 8:16-17፤ ቲቶ 3:4-7፤ 1ኛ ጴጥ. 1:4)። አማኝ በእምነት የሚጋራው መለኮታዊ ባሕርይ፣ በምንም ምክንያት ከርሱ በማይወሰድበት ሁኔታ ጸንቷል።

የመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ አሁን ካለው የሰይጣን ኃይልና ሥልጣን አኳያ ሲታይ፤ ሰዎች ሁሉ በሥጋዊ ትውልዳቸው የእግዚአብሔር ልጆች አለመሆናቸውን የሚያሳይ ተጨማሪ ማስገንዘቢያ ተሰጥቷል። ከዚህ ጋር በተያያዘ ሁኔታ የኢየሱስ ክርስቶስ ቀጥተኛና ታማኝ አባባሎች ማረጋገጫዎች ናቸው። ስለማያምኑ ሰዎች ሲናገር፡- “እናንተ ከአባታችሁ ከዲያብሎስ ናችሁ” (ዮሐ. 8:4) ብሏል። በተመሳሳይ ሁኔታ፣ ዳግም ስላልተወለዱት ሲናገር፣ “እንክርዳዱም የከፋው ልጆች ናቸው” (ማቴ. 13:38) በማለት ገልጧል። ሐዋርያው ጳውሎስ ድነት ስላገኘ ሰዎች ሲጽፍ፣ “የአለመታዘዝ ልጆች” እና “የቁጣ ልጆች” (ኤፌ. 2:2-3) ብሏቸዋል።

ሊተኮርበት የሚገባ እውነት፤ ማንም ቢሆን ራሱን የእግዚአብሔር ልጅ ሊያደርግ አለመቻሉ ነው። እግዚአብሔር ራሱ ነው ይህን ለውጥ ሊያከናውን የሚችል። ይህን የሚያደርገውም እርሱ ራሱ ባስቀመጠው ቅድመ ሁኔታ፤ ማለት ክርስቶስ ሊታመንበትና እንደ አዳኝ ሊቀበሉት የሚገባ በሆነው አሠራር አማካይነት ነው (ዮሐ. 1፡12)።

የእግዚአብሔር አባትነት፤ የአዲስ ኪዳን ዋና አስተምህሮ ነው (ዮሐ. 20፡17፤ 1ኛ ቆሮ. 15፡24፤ ኤፌ. 1፡3፤ 2፡18፤ 4፡6፤ ቆላ. 1፡12-13፤ 1ኛ ጴጥ. 1፡3፤ 1ኛ ዮሐ. 1፡3፤ 2፡1፤ 22፤ 3፡1)። የሰማያዊው አባታችን ፍቅርና ጥበቃ ዋስትና ያለን መሆኑ፤ ለክርስቲያኖች ታላቅ መጽናናት፤ እንዲሁም ለእምነትና ለጸሎት የሚያበረታታን ነው።